

Lasten Suometar.

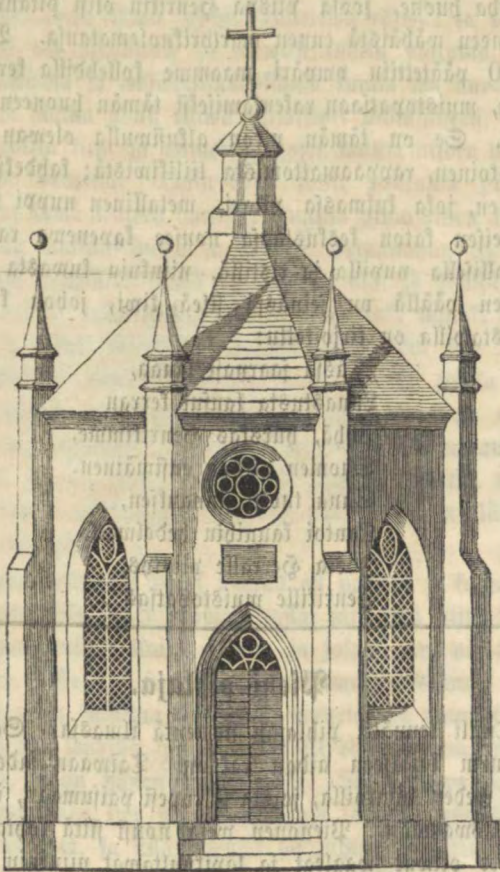
— Lisälehti Suomettarelle, perjantaina 23 p. Toukokuussa. —

N°. 6.

Sitä kuusta kuuleminen, jonka juuressa asunto.

25. 1856.

Kuningas Gero 9:n valloitusretki Suomeen.

Piispa Henrikin muistopatsas.

Ruotsin waltakunnalla oli kahdentoisia vuosifadan leskipaikkoilla kuninkaana Gero yhdeksäs. Hän oli jumalten mies. Saatuaan kristillisyden asiat Pohjoisruotsissa järjestyneeseen, päätti hän lähteä valloittamaan Suomenmaata ja kääntymään esivanhempiamme Kristinuskoon. Se tapahtui todenmukaisen laskun jälkeen w:na 1157. Wähäistä ennen olivat esivanhempamme täydellisemmästi muuttaneet tähän maahan, jossa Jumala on antanut teidänki nähdä päivän walkeuden.

Suomen historiasta, J. J. Kajaanilta, saatte tästä valloitus- ja kääntymys-retkestä laweampia tietoja. Siitä ferron teille nyt waan, että kuningas Gero walmisti itsellensä sotajoukon ja purjehti Suomen rannoille. Myöskin oli hänellä pappeja ja niiden seassa myös Upsalan piispa Henrik, jonka armellaan kuningasta tähän

retkeen lehoittaneenki. Laitwastolla tuli Gero meren yli ja luullaan hänen maalle nousneen Turun senduilla. Suomi oli sillä ajalla pakanainen. Kuningas tarjosi esivanhempillemme kristillistä uskoa ja rauhan sitomista kanssansa. Kuin eivät kumpaisitakaan tahtoneet, soti hän heitä vastaan ja woitti myös viimein miekan terällä. Esivanhempamme olivat sotaan warustamattomat ja sentähden jäiwät peluissa tappiolle. Jumalan tahto oli se, että heidän luopua vanhasta pakanallisesta uskosta ja tulla kristillisyhteen lastetuiksi.

Kuningas Gero ei saanut kuitenkaan waltansa alle muuta kuin lounaisen perukan Suomea. Pohjaan ei hän taitanut tulla edemmäs nykyisen Porin kaupungin seutuja. Hänen sydämensä mainitaan olleen niin helvään, että hän purahdi itkuun, kuin oli esivanhempamme woittanut, ja kuin kysyttiin syitä tähän hänen itkunsa, sanotaan wastanneen: „minä olen iloinen ja ylistän suuresti Jumalata, että meille soi woiton; waan sitä murehdin, että niin monta heidän sielunsa tänä päivänä tuli kadotetuksi, jotka olisimat taitaneet saada ijanikaikkisen elämän, jos kristillisen uskon olisimat tahtoneet ottaa vastaan“. Sitte oli hän kutsunut jäljelle jääneen lyömättömän Suomalaisen kansan eteensä ja asettaneen piispa Henrikin kristillisyhteen ylläpitäjäksi maahamme. Sinä aikana oli myös tapana rakentaa woitettuihin maihin linnoja, ja semmoinen perustettiin Aurojoen suulle. Sille annettiin nimeksi Turun linna. Muutoin ruwettiin nyt arwattawasti rakentamaan kirkkojakin muutamille paikoille, ja monet syyt wiittaawat sitä, että Roussiaisten kirkko alussa tehtiin emätkirkki, josta pitään kristillisyhteen walo, itänänsä kuin kunnis aamurusko, alkoi wähitellen nousta Suomen kansalle.

Samana kesänä, kuin kuningas Gero oli tullut maataamme valloittamaan ja kristillisyhteen kääntymään, purjehti hän täältä kotimaahansa. Suomeen jätri hän jäljellensä piispa Henrikin, pappien kansa ja osan sotajoukosta. Kuninaan poikettua rupesti tämä piispa innolla woitettuja Suomalaisia uuteen uskoon kääntämään. On wanha sanoma hänen esivanhempiamme kastaneen Turun wierellä olewassa Kupittaaan lähteessä, jota sentähden pyhän Henrikin lähteeksi kauwan kutsuttiin.

Mutta kuolo kohtasi piispa Henrikkiä Suomesa jo seuraavana talwena. Hän murhattiin ja tästä hänen martyrikuolemasta on katti erityistä kertomusta säilynyt. Toinen sanoo hänen eräälle miestappajalle kirkonran-

gaistuksen päättäneen ja tästä mieheltä sentähden kuoleman saaneen. Toinen taas, joka todennukaisemmasta näyttää, kertoo asian seuraavalla tavalla. Henrik tapasi matkoillansa Köyliön pitäjässä waimoihmisen, joka siihen määrään oli vanhassa uskosiansa kiinteä, ettei pitänyt mitään piispan opetuksista, eikä antanut ruokaa näljäs-tyneelle jumalanmiehelle. Henrik käski nyt tulkinsa wä-
 kisin ottaa, mitä tarwittiin, ja jätti lähdeytensä kaikista kolmikertasen makson waimolle. Piispan mentyä tuli tämän waimon mies Lalli kotiinsa. Waimo kieli piispan wallattomuutta tehneen hänen poisollessa. Siitä Lalli heti piispan jälkeen, saawutti hänen Köyliöjärwellä ja kysyi minäkätähden pahaa oli tehnyt hänen kotonansa. Piispa nosti lakkia ja terwehti; mutta samalla siwasti häntä Lalli firweellä päähän, niin että paikalla kuoli. Lalli otti piispan hiipan, pani päähänsä; leikkasi sitte häneltä peukalon, jossa oli kallis kultaformus, ja meni kotiinsa, jonne tulua paimen kysyi:

„Kusta Lalli lakin saanut,
 Mies paha hywän hytyrän,
 Piispan hiipan hirtehinen?“

Mutta kuin Lalli lakkia päästänsä tawotti, niin „hiwukset himahteliwat“, ja kuin formuksen formesta weti, niin „lihat ne liukahteliwat“, niinkuin piispa Henrikin surmasta Kantelettaren 3:n osan 7:ssä runossa saatte lukea, joka päättyy näillä sanoilla:

„Niin tämän pahantapasen,
 Piispan raukan raatelijan,
 Tuli kosto korkealta,
 Makso mailman waltialta“.

Sama sadunsekainen kertomus sanoo vielä että Henrikin olisi pitänyt aawistaa kuolematansa ja edeltä lähettänyt seurassaan olewan pojan lähimäisestä talosta noutamaan härkäparin, jota ei koskaan oltu sahrain edessä käytetty. Näiden härkäin piti wetämän hänen ruumista, saada mennä miten ja minne tahtoivat, ja misä seisahtiwat, siihen piti risti rakennettaman, ja misä uupuivat ja panensiwat maata, siihen tehtäisiin kirkko. Härjät seisahtiwat Repoilan pellossa Roustaisissa, jonne piispa haudattiin ja kirkko sitte rakennettiin.

Henrik oli syntynyt Englannista ja neljäs piispa Upsalassa Ruotsin maalla. Kuolemansa jälkeen tehtiin hän paawilaisen uskon mukaan pyhäksi. Ruumiinsa haudattiin Roustaisille, ja w:na 1370 toimitti piispa Jöns Persson sille haudan, jonka piispa Olawi Lawast w:na 1449 piirti joka kulumalta messinkipeltillä, joihin Henrikin historia oli kuwaitu. Paawinajan pimeydessä rufoiltiin häneltä apua ja hänen pulsteasti rakennetulle haudallensa Roustaisissa tehtiin joukkowaelluksia. Hänen kuwiansa kunnioitettiin ja muistoksensa pidettiin woosttain juhlia. Muutoin keuhuttiin ja kutsuttiin häntä Suomenmaan haltijaksi ja holhoojaksi. Maamme ensimmäinen piispa hän oli ja häntä voidaan sanoa Suomalaisen apostoliksi, sillä hänen kauttansa tuli Ewankestumi meille Suomalaisille, niinkuin hän oli myös Kristinopin enfi-

mäinen martyri meidän seurakunnassa. Turun tuomiokapitulin sinetissä on vielä nähtävä hänen leikattu peukalo formuksensa kuwattuna, ja tuomiokirkkoa nimitettiin perustetuksi autuaallisen neitsy Marian ja pyhän Henrikin piispan ja martyrin kunniaksi. W:na 1300 muutettiin tämän piispan luut mainittuun tuomiokirkkoon Turussa, jossa ne säilytettiin hopeaisessa arkussa ja wiettiin sieltä suuren wihan loppuwuosina 1720 Wenäjälle. Misä lienewät siellä nyt ja olkootpa misä hywänsä; ei wät ne ketään autuaaksi tee.

Ulistaron kylässä, Kolemäen pitäjässä, näytetään vielä wanha huone, jossa piispa Henrikin olisi pitänyt saarnanneen wähäistä ennen martyrikuolematansa. Wuonna 1840 päätettiin ympäri maamme kollehdilla kerätä rahoja, muistopatsaan rakentamiseksi tämän huoneen ympärille. Se on tämän uron alkusiwulla olewan kuwan muotoinen, rappaamattomista tiilikiwistä; kahdeksan kulmanen, joka kulmassa pilari, metallinen nuppi päässä; kaateisen katon keskustassa nousee kapenewa rakennus, metallisella nupilla ja ristillä, niinkuin kuwasta nähtyy. Owen päällä on seinässä fileä kiwi, johon kullalla puustawilla on kirjoitettu:

„Tässä saarnasi sanaa,
 Lunastusta lausui kerran
 Pyhä, hurskas Henrikimme,
 Suomen piispa ensimmäinen.
 Sana tuotti sunauksen,
 Kantoi kaunihin hedelmän.
 Josta Herralle ylistys,
 Henrikille muistopatsas“.

Pieni pihlaja.

Tuuli lennätti pihlajan siementä ilmassa. Se putosi wiimein kaitaseen aidan rakoön. Taitwaan sade kastoi sitä weden pisaroilla, joista se rupesti paisumaan, itämään ja kaswamaan. Pienonen wesa nousi siitä kohta ja sen lehdet oliwat waaleat ja läpikuultawat niinkuin wiattomuuden larwa. Mutta aurinko loi walonsa sen päälle ja lehdet käwiwät ruohonpäiksi. Tuulen lieweä henki suuteli tätä wähäistä kaswua illoin aamuin ja se kukoisti werewänä niinkuin toiwon ruusu lapsen kaswoilla.

Urwaapas mikä tämän pienosen puun ensimmäinen ajatus oli? Se ajatteli: „onnellinen olen minä tosti! jos siemeneni olisi pudonnut syjään, kowan tien permannelle, oliswat ihmiset ja eläimet sokkeneet minun tiikaan ja tallanneet kuoliaaksi. Nyt saan ympärilleni katsahattaa; nyt saan lämmitää itseäni päiwän ihanassa paistossa; saan juoda sateen wirwoittawia pisaroita, jotka korkealta pilwistä päälleni putoelewat; saan nau-tita yön kastetta, joka hopea-helminä lehdilleni laskeiske; minäkin saan elämälle iloita niinkuin nuot suuretki puut ympärilläni.“

Tämän puheen kuuli suuri, wieressä seisowa puu ja sanoi säälittäesti: „woi sinua, pihlajaisraukka, ja sinun

ajatukkas! kuinka saatat niin ilonen olla? nykyisellä kasvinpaikallasi et milloinkaan pääse suureksi puuksi, sillä se on kaita ja ahdas. Suureksi kuivaa ja pian kuolet“.

Mutta pieni pihlajan alku ajatteli muhosen: „wähäsen ajan elän tofi kuitenkin!“ ja sen warteen ilmestyi lehti lehden perään. Se kasvoi ja kukoisti. Mutta eräänä päivänä tuuli kowasti ja juurista puista putosi pieni ympyräinen elävä maalle, jossa se kauwan näkijänä mateli. Pääsi viimein pihlajaisen juureen ja sanoi rukoilewaisesti: „anna minun asua kaunoisilla lehdillä ja juoda niistä nestettä!“

Niin anoi tämä pieni, matelewa elävä; ja pihlaja, waikka oli vähäinen ja tarwitfi itsekin elatusta, katsoi kunniaksensa ja welvollisuudeksansa kuulla sen anomuksen. Luwan saatua nousi elävä hiljaisesti pihlajaiseen, tarttui sen lehtiin kiini ja painoi pienosen suunsa niiden pintaan ja joi nestettä. Tosin kyllä koski penkalon pituiseen puuhun tämä nesteen imeminen, mutta pihlajainen ajatteli: „annan raukan syödä ja juoda! koetanpahan itse ahkerammin juurillani imeä einettä maasta, ja joskokin ennen ailoja lakastuisin, niin olenhan tofi minäki jollain tavalla ollut eläessäni hyödyllinen“. Voi sitte tämän ajattelunsa filmänsä tyytywäisenä suurta puuta kohti wieresfänsä ja arweli sanoa: „katso, annanpa minäki elatusta isowalle!“ mutta ei rohjennut kuitenkaan, sillä pelkäsi suuren puun, joka ruokki monta tuhatta, naurawan hänen puheellensa. Päätti olla ääneti ja elää iloisesti eteenpäin.

Mutta pihlajan pieni wieras eli naaras ja kohta fiksi sen ympärille suuri lauma lapsia, niin että niitä karttui koko perekunta. Kaikki söiwät ja joiwat nyt pihlajaisen waroja. Sen olisi pienonen puumme kestännyt, waan vähän ajan kuluttua tuli suuri muuriainen tervehtimään eläviä sen lehdillä, ja sekun rukoili eineen apua, ei pihlajalta, waan hänen wierailtansa. Ne antoiwat luwan, ja muuriainen imi suuren mahansa täyteen nestettä eläwien seljältä, ja sillä tavalla sai pihlaja hankkia elatukseen näille kaikille. Kuita enemmän eläwät antoiwat muuriaisen syödä ja juoda, sitä enemmän säryiwät itse pihlajan lehdistä rawintoa, niin että sen täytyi yöt ja päiwät tehdä ahkerasti työtä. Monesti oli hän uupua ja tulewaisuus näytti sangen pimeältä. Waan Jumala antoi auringon paistaa ja taiwaan sataa wettä, ja siitä sai pihlajaisemme uusia woimia ja waroja joka päivä.

Mutta eräänä aamuna mittafi suuri, paksu ja karwanen lehtimato maata pihlajaisiamme kohti. Se oli pitempi ja paksumpi kuin tämän vähäisen puun alku ja näytti niin julman näköiseltä. Pihlajainen wapis sen tulleessa, mutta ajatteli kuitenkin: „mitäpä huolinen surulinen olla! en woi jalkojani nostaa, enkä pakoon päästä. Ja enkos ole ollut onnellinen kyllä, kuin olen saanut elämälle iloita. Tässä aidan raossa kuivaisin kuitenkin; pienet wieraanit woivat mennä pakoon, sillä heillä on jalat ja siivet“.

Lehtimato lifeni ja mitään wikkamatta nousi pihlajaiseen, niin että se ensin kaatui hänen kanssansa maahan, mutta kohoifi taas ja mato aloi ahneesti syödä sen fuorta ja lehtiä. Pihlajainen ei sanonut mitään, waikka toinen näin luwatta tuli syömään sen waroja. Ajatteli waan: „jos kuolen, niin olkoon fikseen! olenhan tofi saanut minäkin elää monta kaunista päivää ja lämmintä yötä ja enhän ole hyödyttömänä elänyt; olen elänyt sekä omiani että muiden hywäksi“.

Näin nöyrät ja kärsiwälliset olkaatte tekineet, nouret lufijani. Ei Jumala laski kenenfään kannettawaksi suurempaa kuormaa kuin kantaa jaksamme. Toiste saatte kuulla miten tälle pienelle pihlajalle suuremmaksi tultua käwi.

Kolme tärkeätä kysymystä.

1. Onko sinulla nöyryytetty sydän? onko sinulla ollut todellinen murhe sielun pelastuksesta? oletko milloinkaan yksinäisyydessä itkenyt ja katunut syntiäs? oletko wawisnut pahuutesi kuorman alla? Ainoasti nöyryytetyssä ja särjetyssä sydämessä saattaa Kristus asua. Mutta Hän wawistaa meitä ja tekee elämämme iloiseksi.

2. Oletko käsittänyt *Evankeliumia*? oletko uskonut ja itsees sovittanut, mitä Jumala pojastansa on ilmoittanut? Oletko kokenut sen todeksi, että Jumala on rakkaus? että Kristus on kuolot syntis tähden? että Hän kutsuu tykönsä tulemaan? uskotko Kristusta Jumalan pojaksi? Joka uskoo, tulee autuaaksi; joka ei usko, kadotetaan.

3. *Kannatko hedelmiä*? Pyhityksen hedelmittä ovat kaikki wakuuttamiset turhat. Kuinka hukkaan etkö tahtoisi todistaa maawiljelijälle että hänen peltonsa ovat hyvät ja hedelmälliset, elleivät ne hedelmiä kantaisi? Sano hänelle: „naapuri, sinun peltos on hyvä; maa on hyvästi ruokittu ja kastettu.“ ”Mutta missä on kultainen hedelmä?“ kysyisi hän; ”missä ovat täydet tähkäpäät, jotka odottawat leikkaajan sirppiä?“ Kallis lukija, peräänajattele tätä! olkoon sinulla kuinka monta ja kuinka paljo kristillisyyden ulkonaisia merkkiä; jos kaipaat pyhitystä, et milloinkaan saa Herraa nähdä.

Vaikuttawat sanat.

Veljesten seurakunnan perustaja Pyömissä, kreivi Zinzendorf, joka nukkui Herrassa v:na 1760, käweli kerran jaloittelemassansa Herrnhutin kylässä *). Hän tuli likimäiseen metsään ja poikkesi sen läpi kulkevalle tielle, jossa tapasi miehen pistoli kädessä. Mies seisattui äkkiä hänen eteensä, ja pyytäen rahakukkaroa häneltä, osoitti pistolia hänen rintaansa vas-

*) Tässä kylässä asuivat ne Kristityt, joita kutsutaan Veljesten seurakunnaksi.

ten. Kreivi ei ollut tuosta millänsäkään, otti vaan naurahtavalla suulla rahakukkaronsa ja antaen sen rosmolle sanoi vakaisella äänellä: "ystäväni! sinun käytökses ja tekos vievät sinun pikemmin eli myöhemmin hirsipuuhun. Vaan kuin sinua kerran saatetaan mestauspaikalle, elä epäile sielusi pelastusta. Myöskin sinun edestä on Kristus kuolot, myöskin sinun vapahtajas on Herramme. Rukoile Hänen nimessä Jumalalta armeliaisuutta."

Kolme vuotta kului. Sama kreivi oli matkalla ja muutatti hevosia eräässä Pyömin kaupungissa, jossa sattui olemaan markkinat. Väen tungossa koskee tuntematon mies häntä olkapäälle. Kreivi kääntyi mieheen, kysyen mitä tahtoi ja kuka hän oli. Mies pyysi nöyrimmästi kreivin olemaan hyvän ja tulemaan hänen kotiinsa. Kreivi seurasi ja he tulivat vähäiseen huoneeseen, jossa vallitsi puhtaus ja siivous. Nuori vaimo lapsi sylissä istui penkillä. Kreivi ei tiedä mitä varten hän tähän huoneeseen kutsuttiin. Vähän ajan kuluttua lankeaapi mies hänen eteensä polvillensa ja tunnustaa kyynelsilmin olevansa saman rosmon, joka pistoli kädessä Herrnhutin metsässä otti häneltä rahakukkaron. Kreivin sanat silloin olivat painuneet niin syvästi hänen sydämeensä, ettei saanut rauhaa ennenkuin uskossa Kristukseen kääntyi ja sai elämänsä muutetuksi paremmalle kannalle. Mies elätti nyt rebellisellä työllä itsensä ja pereensä. Kreivi kätteli häntä ja hänen vaimoansa ja oli tästä pitäin tämän perekunnan suojelija ja neuvonantaja.

Lejona.

Lejona löytyy myös muutamissa paikoissa Aasiassa, mutta tavataan enimmästi Afrikassa. Suuruudelta on se pienen hevosen kokoinen ja karvalta keltainen. Se on niin väkevä, että helposti jaksaa kuljettaa myötänsä härjän. Koiraslejonalla on tuuhea harja kaulan ja niskan ympärillä. — Ainoastansa näljästyneenä ja vihastuneena karkaa se ihmisen päälle, mutta ei uskalla koskea silloinkaan, jos ihminen seisoo pelkäämättä sen edessä ja katsoo tuimasti sen silmiin. Mutta harvalla on niin paljo miehuutta ja uskallusta.

Lejonata kutsutaan eläinten kuninkaaksi. Tämä nimi ei ole oikein soveljas, sillä ei se kuninkaaksi kelpaa, joka on väkevä ja julma alamaisiansa kohtaan, eivätkä sivistyneet ihmiset semmoista petoa hallitsijaksensa suvaitsekaan. Kuninkaan pitää olla viisaan, jalon, hyvän ja lempeän; semmoinen ei ole lejonan luonnoltansa. Tavallisesti tarvitaan monta ihmistä sen jahtaamiseksi, mutta löytyy semmoisiakin

metsämiehiä, jotka yksinänsä sen tappavat. Käden ei pidä sitä ampuessa vapisevan.

Talonpoika van Wyk Afrikassa nikkaroi kerran vauhua pihassansa. Tuvan ovi oli auki ja sisässä istui hänen vaimonsa ja lapset leikitsivät lattialla. Päivä oli puolella. Silloin tuli lejona ja rupesi maata oven eteen. Vaimo huusi, mutta ei liikahtanut paikaltansa, sillä hän tiesi lejonan karkaavan päälle, jos pakoon lähtisi. Lapset hyppäsivät pelonalaisina äitinsä syliin. Mies näki vaaran, mutta hänellä ei ollut sopivaa asetta luonansa. Hiljaisesti hiivi hän kammariinsa ikkunan tykö, aukasi sen, ja otti seinältä latatun pyssynsä. Lejona valmistui karkaamaan vaimon ja lasten päälle. Miestä ei enää arveluttanut: hän ojensi pyssyn, laukasi, ja, Jumalalta apua anoen, ampui. Luoti sattui Lejonan otsaan ja tämä julma eläin jäi kuoliaana vereensä makamaan oven eteen.

Nuorukaisen sotatalulu.

Suomen joukko ennen astui
Saksanmaanki mantereella;
Miekkansa se silloin kastui
Vereen Lytsentantereella:
Sulo oli silloin kuolla
Edestä uskon, valkeuden,
Suomen meren tuolla puolla,
Edestä valon, vapauden.

Rauhassa jo ruoste syöpi
Piipun kaikki pyssystäni;
Innosta jo sydän lyöpi,
Eroan nyt äidistäni:
Suruinen on orjan soitto,
Vapiseva vangin ääni;
Vapaus on valon voitto,
Siitä annan vaikka pääni.

En mä katso ystävyyttä,
En entistä eloani;
En mä pyydä pysyvyyttä,
Enkä itke eroani:
Suomenmaa on mansikkani,
Suomi, armias, iloni,
Vieras maa on mustikkani,
Vieras valtikka vihani.

Soisin Suomeni hyväksi,
Kotimaani kauniiksi;
Muuttuvan ilokyläksi,
Valistuksen valkamiksi;
Siitä mä vereni annan,
Henkeni ilolla heitän,
Toivoni uhriksi kannan,
Murehet multahan peitän.

Arvoituksia.

- Selitys viime n:ron arvoitukseen: 8) taivaan alla jää ja jäässä reikä, avanto.
9) Tähtirinta, rautasolki, vihityllä vaimiolla? Arvaa se.
10) Tyvi ylös, latva alas. Mikäs se on?

Tämän n:ron toimitti

J. P.

Sellingisiä.

Suomalaisen Kirjallisuuden-seuran kirjapainosja.

Painoluvan antanut: L. Heimbürger.